

Muistiolounnos METSÄNEUVOSTON KOKOUS 5/2023

Aika: 1.12.2023 klo 14.30–16.30

Paikka: Jakovara, Mariankatu 9 sekä etäyhteysmahdollisuus

Osallistujat:

MMM pj Sari Essayah
YM 1. vpj Kai Mykkänen (poistui 15.25)

MMM Erno Järvinen
YM Tarja Haaranen (etänä klo 15.50 alkaen)
TEM Reima Sutinen (etänä)
VM Jyri Inha
MMM Taina Vesanto
Metsähallitus Juha S. Niemelä (etänä)
Luonnonvarakeskus Antti Asikainen (etänä)
Syke Eeva Primmer
Helsingin yliopisto Markus Holopainen
Itä-Suomen yliopisto Heli Peltola (etänä)
Suomen metsäkeskus Anna Rakemaa
Maakunnalliset metsäneuvostot Sari Lantta
Suomen metsäyhdistys Kirsi Joensuu (etänä),
Metsäteollisuus Karoliina Niemi
Sahateollisuus ry Anniina Kostilainen
MTK Marko Mäki-Hakola (etänä, poistui 15.30)
SLC Anders Portin
Energiateollisuus Jari Kostama (etänä, poistui 16.05)

MMM Satu Rantala (sihteeri)
MMM Josefiina Tiainen (2. sihteeri)

Asiantuntijat ja muut läsnäolijat:

MMM Jouni Koskela
MMM Anu Becker (etänä)
TEM Teemu Hartikainen
YM Lyydia Ylönen
YM Pentti Liinamaa
Luke Mikko Kurttila (etänä)

Poissa: OKM, LVM, Suomen Latu

TEM Wille Rydman (etänä klo 15.50 alkaen)
MMM 3. vpj Tuula Packalen

Kemianteollisuus ry Mika Aalto
SLL Liisa Toopakka
WWF Liisa Rohweder (poistui 16.15)
Loimu Jukka Sippola (etänä)
METO Stefan Borgman (etänä)
Paperiliitto Juhani Siira (etänä)
Teollisuusliitto Jari Sirviö (etänä)
Koneyrittäjät Matti Peltola
Metsäalan Kuljetusyrittäjät Kari Palojärvi
Metsäkoulutus Ville Manner
Suomen riistakeskus Mari Lyly
Saamelaiskäräjät Jan Saijets (etänä)
Lusto Niina Uronen
Suomen Partiolaiset Tiina Witikkala
Suomen 4H-liitto Tomi Alakoski (etänä)
Suomen Metsäsäätiö Martta Fredrikson
Metsämiesten Säätiö Ilari Pirttilä (etänä)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Sari Essayah avasi kokouksen klo 14.36. Todettiin osallistujat ja hyväksyttiin asialista kokouksen työjärjestykseksi.

2. Metsäneuvoston edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Ministerien ajankohtaiskatsaukset ja metsiin liittyvät hallitusohjelmataavoitteet

Ministeri Essayah aloitti MMM:n hallinnonalan ajankohtaisilla asioilla. Ministeri kertoi, että 19.10. valtioneuvosto teki periaatepäätöksen Kansallinen metsästrategia 2035:stä. Metsätalouden määräaikainen kannustejärjestelmä Metka tulee voimaan 1.1.2024. Metkan tukitasot ja -ehdot on vahvistettu valtioneuvoston asetuksella. Luonnon virkistyskäytön strategian toimintaohjelma on julkaistu 23.11.2023.

Ministeri kertoi, että valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen Metsähallituksen meri-tuulivoimahankkeiden huutokauppojen käynnistämisestä viidellä yleisellä vesialueella. Toteutuessaan hankkeet lisäävät Suomen uusiutuvan sähkön tuotantoa kolmanneksella. Ministeri nosti esiin, että kyseessä on mittakaavaltaan yksi valtioneuvoston merkittävimmistä puhtaan energian siirtymän päätöksistä. Metsähallituksen omistajapolitiikkaa on koostettu kolmikantaisessa valmisteluryhmässä (MMM, YM, MH). Omistajapolitiikka on tarkoitus hyväksyttävä tammikuussa 2024 ministeriryhmässä sekä talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun arviointi on valmistumassa. Luke ja Syke ovat selvittäneet alue-ekologisen suunnittelun tuloksia ja vaikutuksia sekä menetelmien toimivuutta ja kehittämistarpeita. Lisäksi on arvioitu valtion metsien suojelun tehostamistarpeita ja mahdollisuuksia. Arvioinnin tulokset esitellään webinaarissa 12.12.

EU:n biodiversiteettistrategiaan liittyvä vanhojen metsien kriteerityö etenee ja tutkijoiden raporttia odotetaan pian valmistuvaksi. Olennaisena ministeri näki, että EU:n ohjeistusta noudatetaan kansallisessa kriteerityössä ja että kriteerien tulee olla yksiselitteiset. Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian kerrottiin myös olevan valmistelussa. Siihen liittyen ministeri korosti, että hallitusohjelman mukaisesti suojelun tulee kohdentua arvokkaimpiin kohteisiin, ei pinta-alaan. Vapaaehtoinen METSO-ohjelma on tärkeä väline suojelun lisäämiseksi. Lisäksi tulisi tarkastella muun kuin tiukan suojelun roolia suojelutavoitteiden saavuttamisessa. Ministeri näki, että monimuotoisuusstrategian toimenpiteissä on otettava huomioon ennallistamisasetus. Toimenpiteiden tulisi olla sellaisia, joilla ennallistamisasetuksen toimeenpanoa priorisoidaan, jos se lopulta voimaan tulee.

EU-asetuksista ministeri nosti esiin EU:n ennallistamisasetuksen, jonka kolmikantaneuvotteluissa päästiin alustavasti sopuun 9.11. ja joka on tällä viikolla hyväksytty Euroopan parlamentin ympäristövaliokunnan äänestyksessä. Kerrottiin, että lopullinen asetusteksti pitää vielä hyväksyä ministerineuvoston käsittelyssä ja parlamentin äänestyksessä, joiden aikataulu ei ole vielä tiedossa. Asetus tulee todennäköisesti voimaan vuoden 2024 puolivälissä. Tämän jälkeen jäsenmailla on kaksi vuotta aikaa laatia kansalliset ennallistamissuunnitelmansa.

EU-asetuksiin liittyen ministeri nosti myös esiin metsien tilan seurantaa ja vapaaehtoisia strategisia suunnitelmia koskevan 22.11. julkaistun asetusehdotuksen, joka on osa EU:n metsästrategian toimeenpanoa. Hän nosti esiin, että metsien monitorointiehdotus toisi muutoksen nykytilaan, jossa jäsenmaat vastaavat metsätiedon tuottamisesta ja analysoinnista. Jatkossa tietoa tuotettaisiin myös komission perustamaa järjestelmää varten. Ministeri kertoi, että kannanmuodostuksessaan Suomi tarkastelee asetusehdotusta sen tuottaman lisäarvon ja kustannustehokkuuden näkökulmasta.

EU:n metsäkatoasetuksen kansallista täytäntöönpanoa valmistellaan ministeriössä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Hallituksen esitys metsäkatoasetuksesta on määrä antaa eduskunnalle syksyn 2024 aikana. Parhailaan Euroopan Komissio valmistelee asetuksen toimeenpanon tueksi ohjeistuksia. Asetuksen soveltaminen alkaa vuoden 2024 lopulla.

Ministeri Mykkänen piti ajankohtaiskatsauksen ympäristöministeriön hallinnonalan ajankohtaisista. Ministeri aloitti ajankohtaiskatsauksen nostamalla myös esiin ennallistamisasetuksen. Hän näki, että ennallistamisasetuksen versioon on saatu joustavuutta toimeenpanon kannalta verrattuna kesäkuun versioon. Hän nosti esimerkkinä kirjauksen turvemaista. Ministeri näki, että asetus soveltuu myös moneen muuhun kuin perinteiseen luontotyyppien suojeluun. Kustannuksista iso osa on laskettu tulevan toimenpiteestä, jolla sisävesiä, jokia ja samalla myös merialuetta saatetaan tilaltaan parempaan olotilaan.

Ministeri Mykkänen nosti esiin myös kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian. Hän kertoi, että ensi viikolla BD-työryhmässä käsitellään strategian tekstiluonnosta. Strategiasta ja sen toimenpiteistä on parhailaan käynnissä vaikutustentarviointi. Strategia on tarkoitus antaa lausunnoille alkuvuodesta 2024 ja siitä on tarkoitus tehdä VN:n päätös keväällä 2024. Mykkänen nosti esiin, että keskusteluissa huomio kiinnittyy prosentteihin. Hän näki, että 10 % on kansallisella tasolla helppo saavuttaa, mutta 30 % kansallisella tasolla haastava. Hän korosti, että Suomessa pitäisi pystyä miettimään tarkemmin, mitä prosentit sisällöllisesti tarkoittavat. Hän toivoi, että rakentavia ratkaisuja löydetäisiin ja malleja pystyttäisiin kehittämään. Hän kannusti myös metsäneuvoston jäseniä dialogiin.

Ministeri Mykkänen nosti esiin valtion vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelun. Hän kertoi, että Luken ja Syken raporttia odotetaan joulukuun aikana ja kertoi, että sen jälkeen valtioneuvoston piirissä paneudutaan virkavalmisteluun ja sen jälkeen poliittiseen päätöksentekoon.

Ministeri kertoi myös Metso- ja Helmi-ohjelmien etenevän. Metsossa edetään aiemmin määriteltyihin tavoitteisiin ja Helmi-ohjelman toteuttamiseen on saatu myös lisävaroja. Ministeri näki potentiaalia merkittävästi yksityisrahoitteisessa luonnontilan parantamis- ja luonnonsuojelurahoituksessa. Hän kertoi, että tarkoituksena olisi miettiä kehikkoja, joilla luodaan luotettavampia rahoituskanavia yrityksille, säätiöille ja yksityishenkilöille. Yritykset Suomessa ja ulkomailla haluavat kompensoida omaa luontojalanjälkeään ja siihen olisi tärkeä luoda järkeviä kanavia. Hän totesi myös luonnonarvon markkinan luomisen olevan käynnissä. Kiinnostusta on siihen liittyen löytää kasvavasti rahoitusvälineitä ja edistää sitä.

Mykkänen kertoi, että keskustelua on käyty myös paljon uusiutuvan energian rakentamisesta eli tuuli- ja aurinkorakentamisen vaikutuksista metsään ja maankäyttöön. Hän nosti esiin hallitusohjelman linjauksen aurinkovoimarakentamisen ohjaamisesta rakennettuun ympäristöön, turvetuotannosta vapautuneille alueille ja joutomaille pyrkien välttämään tuotannossa olevien peltojen ja metsämaan merkittävä käyttö aurinkovoimaan. Ministeri kertoi, että tältä pohjalta on käynnissä YM:n johdolla työryhmätyö, jonka toimikausi päättyy huhtikuun lopussa.

Mykkänen kertoi, että Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategian toiminta-ohjelma 2023-2025 on julkaistu ja toimintaohjelmaa on lähdetty toteuttamaan useamman hallinnonalan toimesta.

Ministerien ajankohtaiskatsausten jälkeen metsäneuvostossa keskusteltiin.

Metsäneuvostossa esitettiin huoli valtion budjettiehdotuksen jälkeen alkaneista muutosneuvotteluista Metsäkeskuksessa ja Metsähallituksessa. Tilanne nähtiin metsäammattijärjestöissä huolestuttavana. Nostettiin esiin huoli, että hallitusohjelman hyvät metsäkirjaukset ovat vaarassa jäädä toteutumatta tällä rahoituskehysellä.

Kokouksessa keskusteltiin aktiivisesti erityisesti vanhojen ja luonnontilaisten metsien määrittämisestä. Keskusteluissa nousi myös esille vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelu sekä Luken ja Syken valmistelema raportti. Nostettiin esiin, että Luken ja Syken hankkeessa määritellään vain vanhojen metsien kriteerit. Kysyttiin, että kuka ja missä aikataulussa laatii luonnontilaisten metsien määritelmän ja täsmentää sen niin, että se on Suomen olosuhteissa käytännössä ymmärrettävissä. Muistutettiin, että luonnontilaiset metsät ovat esillä niin metsäkatoasetuksessa kuin REDIII:ssa. Tähän liittyen keskusteltiin myös FAO:n metsämääritelmästä. Nostettiin myös esiin vanhojen ja luonnontilaisten metsien kartoittamisen resurssit. Vanhoihin ja luonnontilaisiin metsiin sekä niiden kartoittamiseen liittyen keskustelussa nousi esiin mm. yksityismetsät, vapaaehtoinen suojelu, maanomistajan omaisuuden suoja, valtion taloudelle aiheutuvat kustannukset ja varovaisuusperiaate.

Metsäneuvosto keskusteli myös kansallisesta monimuotoisuusstrategiasta. Nostettiin esiin, että strategiassa on paljon metsiin liittyviä aloitteita toimenpiteissä. Nähtiin metsäsektorin kannalta huolestuttavana mm. se jos strategialla lähdetään rajoittamaan luonnonvarojen käyttöä. Nostettiin myös esiin, että monimuotoisuusstrategiassa ei mainita kilpailukykyä eikä puun saatavuutta.

Lisäksi keskusteltiin mm. ekologisesta kompensaatiosta ja luontoarvomarkkinoista. Keskusteluissa nousi esiin myös monitorointiasetus, johon liittyen mm. kustannustehokkuus nähtiin oleellisena. Nähtiin kuitenkin, että komissio on rakentamassa valvonta-asetusta.

Keskusteluissa nostettiin esiin hallitusohjelman kirjaus siitä, että metsien käyttöä ei rajoiteta, ja kysyttiin, miten mm. vanhat ja luonnontilaiset metsät, monimuotoisuusstrategia, EU:n ennallistamisasetus ym. nivotaan tähän hallitusohjelman kirjaukseen.

Nostettiin myös esiin koulutukseen liittyen uusi tohtorikoulutuspilotti, jonka tavoitteena on mm. yhteistyön lisääminen yliopistojen ulkopuolelle. Nähtiin hyvänä mahdollisuutena lisääntyvään yhteistyöhön yliopistojen ja muiden alan organisaatioiden kesken.

Ministeri Essayah piti tärkeänä, että Suomen on suunniteltava EU:n biodiversiteettistrategian sekä ennallistamis- ja metsäkatoasetusten edellyttämät toimet yhtenä kokonaisuutena. Hän korosti, että asetuksia pitää katsoa yhdessä eikä niin että ensin tietyt tavoitteet käynnistyvät, mutta jo tehtyjä asioita ei huomioida.

Kuultiin ministeri Mykkäsen ja ministeri Essayahin ajankohtaiskatsaukset, keskusteltiin niistä ja merkittiin ne tiedoksi. Ministeri Mykkänen poistui kokouksesta klo 15.25.

4. Kansallisen metsästrategian tavoitteita tukeva tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelma, Mikko Kurttila, Luke (liite 2)

Mikko Kurttila esitti metsäneuvostolle katsauksen Kansallisen metsästrategian tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelmasta. Esityksen yhteydessä tehtiin myös Mentimeter-kysely, jossa kysyttiin metsäneuvoston näkemyksiä aiheesta.

Esityksen jälkeen metsäneuvostossa käytiin aktiivista keskustelua. Nostettiin esiin muun muassa metsäalan uudistumiseen ja uusiin liiketoiminnan mahdollisuuksiin liittyen yritykset. Yritysten rooli nähtiin tärkeänä tavoitellessa korkeampaa jalostusastetta ja uusia tuotteita tulevaisuudessa. Nostettiin esiin myös puurakentaminen ja nähtiin oleellisena sen edistäminen yritysvetoisesti tai yhteistyössä yritysten kanssa.

Keskustelussa nousi myös mm. TKI-rahoituksen tason nosto ja sen kohdistaminen vaikuttavasti, innovaatiot sekä arvoketjussa voimakkaasti eteenpäin katsominen. Keskusteltiin myös biotalousstrategiasta ja lisäarvon luomisesta sekä sen yhtymäkohdasta liittyen TKI-ohjelmaan. Keskustelussa nostettiin esiin myös mm.

aiemmat teknologiaohjelmat, hallinnonalojen välinen yhteistyö, tiedon avoimuus, uudistuminen ja rahoitus.

5. Metsäneuvoston toimintasuunnitelma 2024, Erno Järvinen, MMM (liite 3)

Erno Järvinen esitti metsäneuvostolle vuoden 2024 toimintasuunnitelman ydinkohdat. Käytiin myös läpi metsäneuvoston ennakkokyselyn vastauksia.

Esityksen jälkeen metsäneuvostossa keskusteltiin toimenpidesuunnitelmasta. Nostettiin esiin muun muassa nuorten metsäneuvosto. Nähtiin tärkeänä, että se olisi myös osa toimintasuunnitelmaa. EU-asioiden merkitystä korostettiin ja kokouksissa niistä käytävää ajankohtaista keskustelua pidettiin tärkeänä. Nähtiin myös tärkeänä, että tulevissa kokouksissa käsiteltäisiin EU-asioiden lisäksi myös kansainvälisiä asioita, sillä Suomi tekee paljon yhteistyötä myös EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Lisäksi ehdotettiin kokousajan pidentämistä. Nähtiin, että pidempi kokous olisi mahdollista toisinaan toteuttaa ja toteutus olisi helpompi järjestää kevään aikana kuin syksyllä.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Tiedoksi

Ei asioita tiedoksi.

8. Seuraava kokous

Metsäneuvoston seuraava kokous pidetään tiistaina 5.3. klo 14.30–16.30 Meritullinkadulla.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:38.

Liitteet

Liite 1 Edellisen kokouksen muistio

Liite 2a KMS2035 TKI-ohjelma

Liite 2b KMS2035-TKI Kurttila, esitys

Liite 3 Metsäneuvoston toimintasuunnitelma 2024